

TALÁLKOZÓ SZLOVÁKIAI ÉPÍTÉSZEKKEL

Október 10-én Visegrádon, illetve az oda-vissza útra bérelt hajó fedélzetén szlovákiai és magyarországi építészek töltöttek együtt egy napot. Magyar részről a Makona Egyesüléshez tartozó Paralel Kft., név szerint Szentesi Anikó szervezte a találkozót, melyen a Makona részéről 56-an vettek részt. Szlovákiából, pontosabban a Felvidéken kívül Morvaországból is 27-en érkeztek. Az ottani szervező, Pásztor Péter néhány évvel ezelőtt fél évig Makovecz Imre mellett dolgozott, s a kapcsolat azóta nemhogy megmaradt, de jelentősen ki is terebélyesedett. Őt a Makonában Simkó Pál követte, de az elmúlt években szlovákiai és magyarországi szakmai találkozókra rajtuk kívül egyre több építész vett részt.

A Makovecz Imre által kezdeményezett mostani özszejövetel a már említett egynapos kirándulás formájában valósult meg. A vendégek bőséges útravalót hoztak magukkal, elsősorban borovicskát és bort; ez megkönnyítette a szakmai program, azaz az ismerkedés megindulását.

A mogyoróhegyi erdei művelődési házban Makovecz Imre köszöntőjét követően a vendégek mutatták be egymás után diavetítés kíséretében az elmúlt években született munkáikat. Először a brnói csapat, Aleš Fiala, Zdeněk Fránek és Marek Štěpán beszélt (Pásztor Péter tolmácsolt szorgalmasan, hol szlovákra, hol magyarra fordítva a szót) lakóházairól, egy templomról, és egy - két meglévő épület közé bravúrosan elhelyezett - faluházáról. Emlékezetes marad az általuk berendezett autósbolt. Reméljük, hogy kérésünknek eleget tesznek, és munkáikat képen is bemutatathatjuk - ez

valamennyi résztvevőre vonatkozik. Az olműtzi Tamáš Cerroušek és František Zajicek egy kolostor terveit vetítették.

A Pozsonyi Műszaki Egyetem tanárai azokról a diákokkal közösen végzett munkákról számoltak be, amelyek során az életképes, embert szolgáló jövőbeli környezet megvalósításának módját keresik. Az egyetemet Rudolf Šutovský professzor és Juraj Szalay képviselte.

Pásztor Péterék készültek a legalaposabban a bemutatkozásra. Kassai irodájuk, a *D&P Architektonická Kancelária Drahovský a Pásztor* lenyűgöző teljesítményt nyújtott, nem csak mennyiségben, hanem munkáik színvonalában is. Az iroda tagjai: Martin Drahovský, Peter Pásztor, Vladisláv Friedmann, Rastislav Rozman, Pavel Šimko, Richard Neufeld, Betka Vargová, Alenka Molnárová és Boris Vajda.

A kisidai római katolikus templom bővítését Friedmann tervezte; éppen a kirándulás napján szentelték fel az elkészült épületet. Építés alatt áll egy kassai sarokfoghíjra tervezett panziójuk, és ugyancsak Kassán a Bankov szálló átépítése. Drahovský készítette el Kassa egyik kertvárosi területének beépítési tervét, ott a mintegy hatvan ház mindegyikét az elképzelés szerint más-más építész tervezte. A befejezéshez közel áll Pásztor Péter lovinobányai temploma. Ugyanő tervezte Rozsnyón a pápa látogatása alkalmával a fedett faszerkezetű emelvényt. Pásztor és Simkó bemutatták budapesti hónapjaik alatt tervezett családi házait, melyek azóta részben felépültek.

Utolsónak az Arch-Eko Építésziroda tagjai, Michal

Fent: a találkozó résztvevői a visegrádi kikötőben.

Lent: Makovecz Imre és Pásztor Péter, illetve a hallgatóság az erdei művelődési házban (Tusnád Zsolt felvételei)

Gaj, Éva Faragóová és Michal Dovicovic ismertették Besztercebánya környékére vonatkozó regionális tervüket.

A visszaút során vetette fel Makovecz Imre a közös kiállítás gondolatát, amelyet a beszélgetés során sikerült pontosabban körvonalazni. Eszerint egy Európa-szerte történő bemutatás céljára összeállításra kerülne egy folyamatosan bővülő, egységes formátumú kiállítási anyag: a Kelet-

Közép Európai régió organikus építészeti törekvéseiről. A kiállítás szervezői igyekeznek valamennyi hasonló szellemben dolgozó építész felkérni a részvételre.

A kiállítás szervezésével párhuzamosan az Országépítő is szívesen fogadja közlésre a kiállításra szánt anyagokat, irásokat vagy híreket.

A TALÁLKOZÓ SZLOVÁKIAI RÉSZTVEVŐINEK NÉVSORA:

MORVAORSZÁG:

Tomáš Cernoušek
František Zajicek
Olomouc

Aleš Fiala
Zdeněk Fránek
Marek Štěpán
Brno

Martin Habina
Blansko

SZLOVÁKIA:

Rudolf Šutovský
Juraj Szalay
Pozsony

Ravasz Marián
Ambrus Csaba
Marczel Zoltán
Dunaszerdahely

Istenes József
Érsekújvár

Litomerický Nándor
Dóczy Péter
Komárom

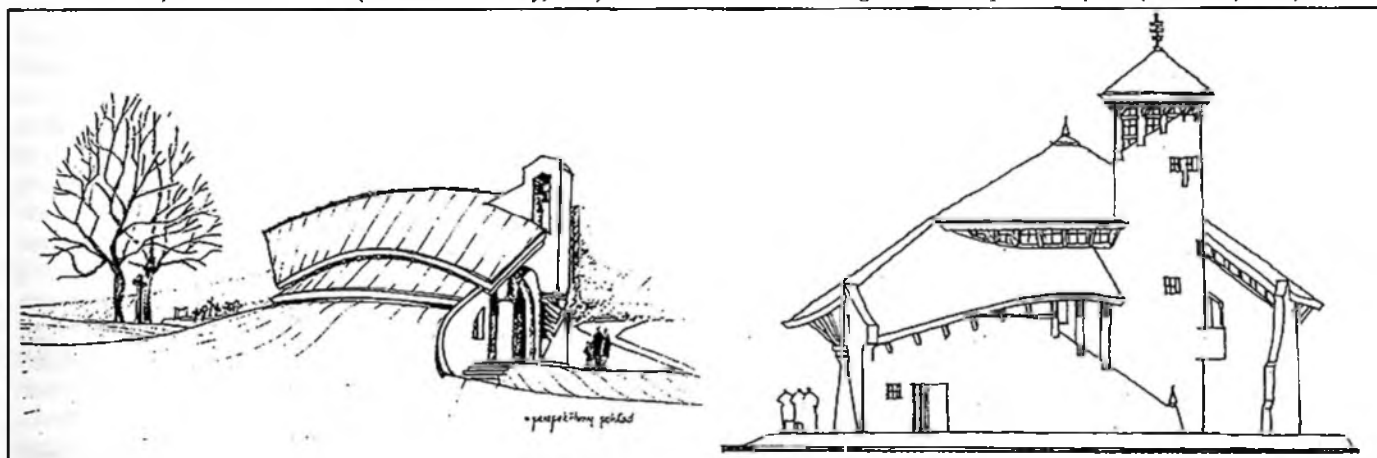
Michal Gaj
Éva Faragóová
Michal Dovicovic
Besztercebánya

Jozef Nemec
Miroslav Kic
Szobránc

Jozef Malinák
Juraj Koban
Martin Drahovský
Pásztor Péter
Šimko Pál
Richard Neufeld
Kassa

Ravatalozó terve, Kamenica n/Cirohou (Simkó és Drahovský, 1991)

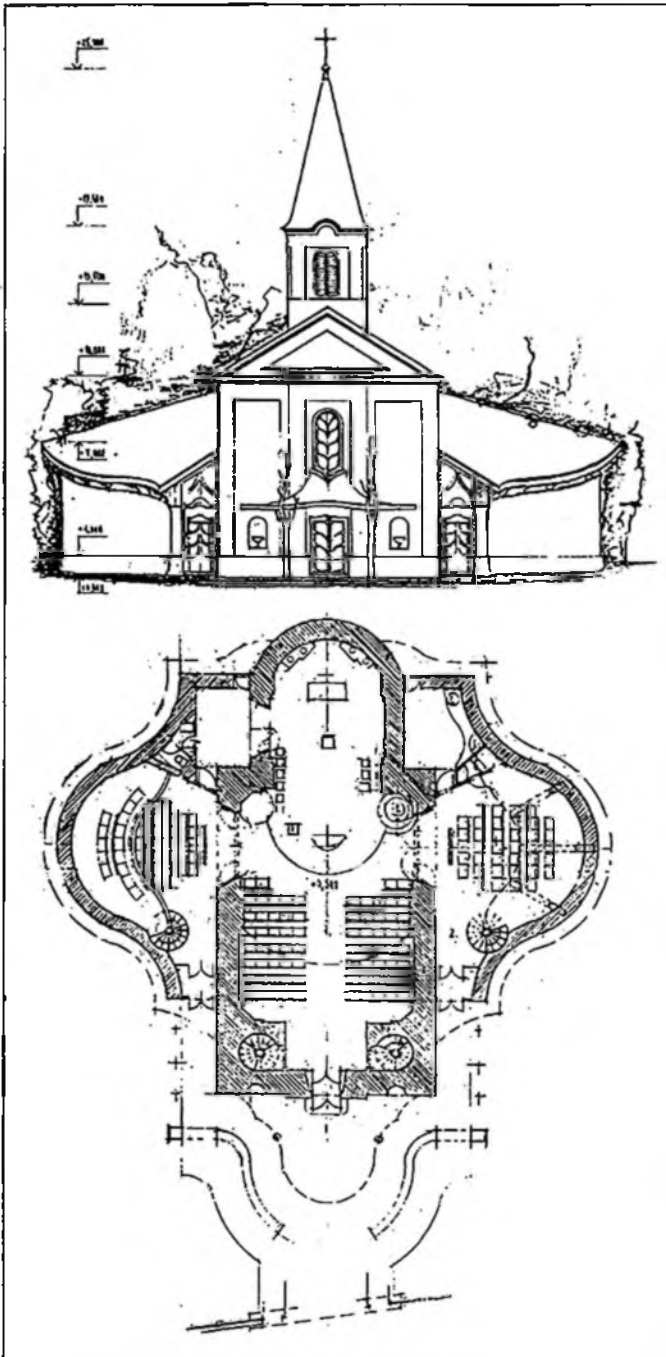
Görög katolikus templom terve, Biel' (Simkó Pál, 1992.)

MAKOVECZ IMRE BEVEZETŐJE A SZLOVÁKIAI VENDÉGEK VETÍTETTKÉPES ELŐADÁSÁHOZ

Olyan épületben jövünk össze, amelyet 12 oszlop tart, és az égi csillagrendszernek megfelelően helyezkednek el benne az állatövi jegyek. A ház északnyugat-délkeleti irányba van tájolva. Tipikus kelet-európai ház, mi is kelet-európai emberek vagyunk, kutya járkál itten, pálinkát iszunk, otthonról hozzuk a finom pogácsát. Úgy gondolom, hogy jól vagyunk. Jól vagyunk egy olyan épületben, amelyet a kozmosz orientál, megnyomorított szellemünket a pálinka táplálja, gyomrunkat a pogácsa. Ebben a közegben mód van arra, hogy emberek egymással úgy találkozzanak, hogy közben nem gondolnak a pénzre. Módunk van arra,

hogy amikor itt találkozunk, akkor ne gondoljunk arra, hogy a tót miért hülye és a magyar miért dög, módunk van arra, hogy Közép-Európában jól érezzük magunkat. Azért mondom így, hogy jól érezzük magunkat, mert gyűlölöm az ideológiákat. Nagyon szép felhős gondolatokat is lehetne mondani, amiket én azonban nem szeretek. Igyekszem saját magamat és környezetemet távol tartani a politikától, de mindannyian, akik itt vannak Magyarországról - azt hiszem, a nevükben beszélhetek - arra gondolnak, hogy van mit tennünk itt, ebben a Kárpát-medencében. Engedjétek meg, hogy elmondjam, hogy a Makona Egyesülés Kelet-Magyarországon létrehozta a városok szövetségét, amelynek 170 vállalkozó tagja van, ezek a vállalkozók Romániából, Ukrajnából, Szlovákiából és Magyarországról álltak össze egy csapattá. Mit jelent ez konkrétan? Azt, hogy Grün elindul hús libával Beregszászról, előtte telefonon felhívja Nyír-

R. kat. templom bővítési terve. Malá Ida (L. Friedmann, 1990. Felépült.)

egyházát, az egyik számítógéppel ellátott kisközpontot, és közli, hogy elindult. Ott be van írva az ő neve, és az, hogy ő letett ott pénzt, hogy a kauciót a határon abból kifizethesse. Nyíregyházáról ezért értesítik a csengersimai határátkelőhelyet, hogy Grün jön, a kaució a húsz libáért le van téve. Grün peckesen átjön a határon, terelgeti botocskájával a libáit, és megsüvegelik; a kaució le van téve, átjöhet. Bejön a csengersimai piacra, eladja a húsz libát. Amennyi esze van, vesz nyolcvan kislibát a pénzért, visszaviszi őket Beregszászra és ott felneveli őket. És akkor megint elindul, miután telefonált, hogy jövők a nyolcvan libával. Ebbe a koncepcióba belefér az építészet, belefér az emberség, belefér a jövőnk, belefér, hogy nem számít, hogy ukrán, hogy szlovák, hogy magyar, hogy román, hogy zsidó, hanem hogy jöjjön már azzal a húsz libával, adja már el, mert szükség van rá.

Létrehoztuk a Makona-Szlovákia tervezőirodát Duna-

szerdahelyen*. Az iroda működik; nemcsak a városban, hanem egyéb szlovákiai helyeken is dolgoznak, és azért hívnak a legkülönbözőbb helyekre, szlovák, magyar és vegyes lakosságú városokba, hogy segítsünk a várost újjáépíteni, mert tönkrement. Természetesen súlyos problémáink vannak, mert a szlovákiai építészek úgy gondolják, hogy elvisszük a munkájukat. Mert nem jöttek még rá, hogy a város revitalizációs folyamatának megindításával egyre több és több munka keletkezik, amit mi nem is tudunk elvinni, és nem is akarunk. Szlovákiai kollégáink elfelejtették már, hogy Prágában az Aranyművesek utcájában az aranyművesek egymás mellett helyezkedtek el, és ettől több lett mindegyikük megrendelése, nem kevesebb. Amiről idáig beszéltem, felületes és tulajdonképpen stratégiai kategóriába tartozik. Az igazi probléma az, hogy pl. Dunaszerdahelyen - kivétel nélkül magyarok egyébként, akik kétségbe vannak esve, ha mi odamegyünk, úgyhogy nem szlovák-magyar problémáról van szó - az ott dolgozó építészek mind kiszolgálták az előző rendszert, és egy üres, ostoba, gonosz építészeti produkáltak a város számára, és most meg vannak ijedve, hogy ha mi odamegyünk, olyan építészeti csinálnunk, amit az emberek szeretni fognak. Ezt azért mesélem el a szlovák kollégáimnak, hogy soha ne jusson eszükbe, hogy ez valami nemzetiségi probléma, itt minőségi problémáról van szó. Primitív minőségi problémáról és pénzről. Remélem, hogy Dunaszerdahelyen meg tudjuk csinálni azt az örült Patyomkin-falut, amit tervezünk, mely nem áll másból, mint abból, hogy a földig lerombolt város úgynevezett "modern" főterére visszahozzuk Csütörtökhelytől kezdve a legkülönbözőbb helyek építészeti rekvizitumait, úgy, hogy új üzleti tereket tudunk produkálni, tehát hasznosan; s úgy gondoljuk, hogy a történelem és a közérzet szempontjából is helyes gesztust tudunk tenni.

Egyetlenegy dologra kell figyelniünk, hogy nehegy eklektikus legyen az, amit teszünk. Meg kell jelennie valami fontosnak, valami újnak benne. A Kárpát-medence szerves építészetének az lehet a legnagyobb hibája, ha eklektikus, ha önismétlő, ha elfárad, ha ostoba lesz. Azért mesélem el ezt az egész történetet, hogy ne higyjétek, hogy az a fontos, hogy mi különböző országokból valók vagyunk, akik itt ülünk. Meggyőződésem, hogy a Kárpát-medencében ugyanaz a sokezer éves szellemi hatalom uralkodik, amely mindig is uralkodott. Minket sokkal több szál köt össze, mit amennyit ma a politika megenged.

Ez a célja összejöveteleinknek, hogy rájöjjünk; minket sokkal több köt össze, mint amennyi elválaszt. Ne engedjétek, kérlek benneteket, ne engedjétek azoknak a sanda, rosszhiszemű késztetéseknek, amelyek átszövik a jelenlegi posztkommunista világot. Száz évvel ezelőtt minden Kárpát-medencei embernek kötelessége volt legalább 3-4 nyelven beszélni. Számomra fontos példa az a proli, aki egy kiskunsági városban született, falusi kocsmáros volt az apja, beszélt szlovákul, szerbül, magyarul, németül és latinul, és Béranger-t közvetlenül fordította franciából. Ezt az embert Petőfi Sándornak hívták.

*Ravasz Marián és Makovecz Imre közös tulajdonú Kft.-je 1992. őszén létesült Dunaszerdahelyen. A város régi belső részeit lakótelepépítés címén korábban lerombolták, az új építésziroda Ollós Árpád polgármester megbízásából "revitalizációs" tanulmányterveket készített, hogy a belső részek szükséges fejlesztése kapcsán az elpusztult emlékek felidéződjenek. A főter beépítési tanulmánytervében a templom köré hagyományos csallóközi porták homlokzati elemeit őrző épületek kerülnek. Tanulmányterv készült egy főutcai sarokfoghíjra, és a főutca négy-hat méter széles üzletsorára, amelynek térfala az egykori, lebontott épületeket idézi fel. Az iroda készíti a város új általános rendezési tervét is.